

kus alapokat érdemes megőrizni, de lehet, hogy a történetiség a történelemtanításban nem azt a hagyományos öt- vagy tízezer éves történetet jelenti, hanem egy másféle logika szerint is végig lehetne gondolni a históriát. A történetiség mellett a problémacentrikusság vagy az analógiák alkalmazása is segíti a tárgyalt problémák megértését. A kettőnek valamilyen ötvözetét kellene megvalósítani. A tanításban én magam egyfajta strukturalizmust fontosnak tartok. Például azt a léthelyzetet, hogy a nagyhatalmak között a kisállamoknak milyen lehetőségük van, azt az én számomra a thuküidészi történet legalábbis leírja egy egyszerre kétkomponensű, egy analogikus és egy kronologikus logikában.

Az eddig elhangzottakból engem érint az is, ami a praktikus társadalmi, állampolgári ismeretekről elhangzott. *Závodszy Géza* is kifejtette, hogy a praktikus ismereteket ő sem tartja feleslegesnek. Én pedig azt mondom, hogy én sem tartom feleslegesnek az elvi háttérrel, de a tanári alapállásom más. Tudom, hogy a beidegződések miatt itt én vagyok kisebbségben, hiszen általában a történelemtanári beidegződés ezeket a praktikus elemeket kevésbé tartja fontosnak. Jó lenne megfogalmazni akár a kettőnek az arányát, akár a módszereit, mert elvi szinten azt mondjuk, hogy mind a kettőnek érvényesülnie kell, de a gyakorlatban azt látjuk, hogy a tanításunkban a történelem nagyon kevésbé tanítómestere a gyerekeknek, mert jelenbeli, aktuális problémáikra nagyon kevésbé ad választ.

Závodszy Géza: Miklósi Laci a kérdésével szeretné kiprovokálni, hogy választ adjunk arra a kérdésre, tematikus vagy kronologikus legyen-e a történelemtanítás. A kérdésben benne van a válasz: is-is. Amióta történelmet tanítanak, nyilvánvalóan tematikusan tanítják, mert bizonyos dolgokat hangsúlyozni kell, miközben más dolgokat mellőzünk egyszerűen gyakorlatias okokból. De ugyanakkor a kronologikus elv nélkül nincs történelem, mert ha nincs folyamat, akkor nincs történelem.

Miklósi László: Mást értünk tematikus történelemtanításon. A kérdés, amit fölvettem, az, hogy elképzelhető-e a rendszeres, kronologikus történelemtanítás előtt, illetve után, hogy olyan jellegű témákat tanítsunk, mint például a lakásviszonyok a történelem különböző időszakaiban, az őskorban, a honfoglaló magyaroknál stb., az adott tematikán belül természetesen időrendben haladva. Ilyen témák lehetnek például az életviszonyok, a lakásviszonyok, a világitás, a közlekedés stb., bármi. És itt még csak az életmódot említettem. Elképzelhető-e a történelmi tények, események olyanfajta csoportosítása, amikor a téma adott, és megnézzük ugyanazt a dolgot a történelem különböző időszakaiban. Az én kérdésem erre vonatkozott, mert a NAT erre lehetőséget kínál.

Závodszy Géza: Nagyon jó, hogy ezt tisztáztuk, mert én nem így értettem a témát. Arról beszélünk tehát, hogy a történelmet modellezhetjük, mondjuk egy nagyon bonyolult fonadékként, és abból a fonadékból egy szálát kiemelek és azt végigkísérem. Én erre azt mondom, hogy ez természetesen lehetséges, sőt érdekes is, csak kérdés, hogy gazdaságos-e a szó durva, csúnya értelmében, azaz van-e rá idő, pénz vagy energia. Az biztos, hogy sokkal időigényesebb. A kronológia tanítása kemény feladat, azt el kell végezni, ha egyetlen témával kapcsolatban kell elvégeznem, az nem igazán tűnik gyakorlatiasnak. Egyébként elvileg elképzelhető, és ha valaki meg tudja oldani, akkor oldja meg.